

Migráció és munkavállalói mobilitás

Az Európai Unió által társfinanszírozott projekt

Kiadó:

Kiadta: Munkavállalói Kérdések Európai Központja, Königswinter
www.eza.org

Szerző: Lajtai György

Szerkesztette: HellaDesign, Emmendingen

Illusztrálta: © Klaus Puth, Mühlheim/Main, www.klausputh.de

Fordítás: Judith Hamburg

Nyomda: Druckerei Eberwein, Wachtberg–Villip

Dátum: 2017. március

TARTALOM

ELŐSZÓ	4
I. RÉSZ: ÁTTEKINTÉS ÉS LEGFONTOSABB KÖVETKEZTETÉSEK	8
II. RÉSZ: RÉSZLETES BESZÁMOLÓ A SZEMINÁRIUMOKRÓL	12
1 Munkaerő migráció – Különböző jogi helyzetek az EU tagállamokban, CSDR	12
2 A menekültügyi probléma és egy új Európai migrációs politikában rejlő lehetőségek, KSI	16
3 Egy új Európai migrációs politika: migrációval kapcsolatos etika és politika, UNAIE	20
4 Migrációs politika Európában: a foglalkoztatási politikát és munkavállalókat érintő kihívások és lehetőségek, Bewegung.academie	25
5 Egy új EU migrációs politika, ACLI – ENAIP	31
6 Migrációs jelenségek és az EU migrációs politikája: analitikai megfontolások és kilátások az Európai szociális párbeszéd keretében, H + D	40

Előszó

Kedves Olvasók, Kedves Barátok,

a 2014. évi oktatási ciklusban az EZA projektkoordinációt végzett a “Mobilitás és migráció: A társadalombiztosítási rendszerek koordinálása – az élet és a munka stabilizációjának eszköze Európában” témakörében, amely keretében koncepciók kerültek kidolgozásra a határon átnyúló munkánál történő szociális biztonság nyújtására, valamint javaslatok születtek az erősebb együttműködésre a küldő és befogadó országok munkavállalói szervezetei között a migráns munkavállalóknak való segítségnyújtás területén.

A 2015-ben és 2016-ban Európa felé menekülő emberek nagy száma arra készítette az EZA-t, hogy csupán két évvel később újra a migráció témakörében szervezzen projektkoordinációt. Az összesen hat szeminárium célja, amelyek Európa különböző régióiban kerültek megvalósításra, az volt, hogy kimutassa, mely területeken és milyen módon tudják a munkavállalói szervezetek aktívan támogatni a menekülteket a jogaik érvényesítésében a munkaerőpiacon, mivel ezek az emberek sok szempontból védtelenek.

Abban megegyezett mindenki, hogy a kizsákmányolás számos formái ellen, amelyeknek a dolgozó menekültek ki vannak téve, aktívan fel kell lépni. Így a munkavállalói szervezetek különös figyelmet kell szenteljenek a munkahelyi biztonság és egészségvédelemnek, a munkaidő és munkabér korrekt kiszámításának és a nők egyenjogúságának és felelősséget kell vállaljanak a menekültek felvilágosításáért a munkajogról és a munkahelyi jogaikról és kötelességeikről.

A szemináriumokon többször elhangzott az a követelés a politika felé, hogy nyissa meg a menekülteknek a lehetőséget a korai belépésre a munkaerőpiacra – már a menekültstátusz elismerési eljárás alatt – a kizsákmányolás megelőzése és a szabályos foglalkozás elősegítése érdekében. Néhány legjobb gyakorlat példájából kiderül, hogy a helyi szinten megtett integrációs törekvések és kezdeményezések – a helyi önkormányzat bevonásával és a helyi vállalkozásokkal együttműködve – különösen ígéretesnek bizonyulnak. A projektkoordináció keretében megrendezett szemináriumokon a menekültáramlat okaira is összpontosítottak: kritizálták néhány multinacionális cég szerepét, amelyek a származási országokban szabályozatlan tevékenységük által az emberektől elveszik a megélhetési lehetőségüket. Ezt muszáj megváltoztatni.

Nagy aggodalommal követem, hogy populista és szélsőséges emberek és mozgalmak Európában megpróbálják eszközzé tenni a szociális visszasságokat és az Európai gazdasági válság és a globalizáció okozta munkaerőpiaci problémákat a más országból származó és más vallású emberek ellen. Keresztényként és demokratiként ezt határozottan elítélem. Az Európai társadalom, a politika és a szociális partnerek felelőssége, hogy egy szociális Európát alkossanak és lehetővé tegyék a munkaerőpiacon való részvételt. A menekült embereket nem lehet bűnbakként kihasználni. Ezen túl elengedhetetlen a rendes munkaerő migráció és a menekülteket érintő kérdések egymástól való elkülönítése.

Az EZA tagoknak, akik részt vettek a projektsorozaton – ACLI-ENAIP, Beweging.academie, CSDR, H+D, KSI, UNAIE – meg szeretném köszönni aktív részvételüket és elkötelezettségüket. Különös köszönetemet szeretném kifejezni Lajtai Györgynek, aki a projektkoordinációt vezette, tartalmi ötleteket adott, kiértékelte az eredményeket és megfogalmazta az itt olvasható beszámolót.

Az Európai Bizottság Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága tartalmi és pénzügyi támogatást nyújtott tevékenységeinkhez. Ezen brosúrában található eredményekkel és cselekvési ajánlásokkal szeretnénk dokumentálni a menekültek integrációjáról a munkaerőpiacra szóló Európai vitát az EZA hálózat keretében, valamint ötleteket szeretnénk nyújtani a munkavállalói szervezetek és a politika számára. Mindannyiunk feladata, hogy szociális felelőségünknek eleget tegyünk. Örvendünk az Európa számára sürgető kérdésekkel kapcsolatos visszajelzéseknek, javaslatoknak és hozzászólásoknak. Az elérhetőségünket a brosúra hátulján találhatják.

Kellemes olvasást kívánok!

Sigrid Schraml

EZA főtitkár

Az összefoglaló beszámoló két részből áll. Az első rész áttekintést nyújt a szemináriumokon megvitatott legfontosabb témákról és következtetésekről. A második rész egy részletes beszámolót nyújt a szemináriumokról és leírja ezeknek időpontját, helyszínét, előadóit, résztvevőit, valamint az előadások és viták tartalmát.

I. RÉSZ: ÁTTEKINTÉS ÉS LEGFONTOSABB KÖVETKEZTETÉSEK

A következő hat szeminárium került megrendezésre a 2016/2017-es szemináriumi év keretében a „Migránsok és menekültek Európában” témakörben.

- CSDR (Confederația Sindicatelor Democratice din România / Departamentul Educare – Formare al Confederației Sindicatelor Democratice din România): Munkaerő migráció – Különböző jogi helyzetek az EU tagállamokban
- KSI (Katholisch-Soziales Institut): A menekültügyi probléma és egy új Európai migrációs politikában rejlő lehetőségek
- UNAIE (Unione Nazionale delle Associazioni degli Immigrati ed Emigrati): Egy új Európai migrációs politika: migrációval kapcsolatos etika és politika
- Bewegung.academie: Migrációs politika Európában: a foglalkoztatási politikát és munkavállalókat érintő kihívások és lehetőségek

- ACLI - ENAIP (Associazioni Cristiane Lavoratori Italiani - Ente Nazionale ACLI Istruzione Professionale): Egy új EU migrációs politika
- H + D (Fundación Humanismo y Democracia): Migrációs jelenségek és az EU migrációs politikája: analitika megfontolások és kilátások az Európai szociális párbeszéd keretében

A hat szeminárium közül egy egy Keleteurópai tagállamban és három Déle Európában került megrendezésre. A szemináriumi év különösen fontosnak bizonyult, mivel a 2015-ös menekültválságot követő első év volt. A 2015-ös válság befolyásolta a szemináriumokhoz választott témákat és a következtetéseket.

A szemináriumi év egyik következtetése az volt, hogy különbségek léteznek a menekültválsághoz való hozzáállásban és a válság megítélésében a Kelet- és Déle Európai képviselők között. A Keleteurópai résztvevők megkérdőjelezték annak az elvnek az alapját, hogy migránsokat olyan térségekbe irányítsunk, ahova önmaguk nem mennének el. A menekülteket elosztó kvótarendszer elleni indokként megemlítették ezen túl a pénzügyi források hiányát és a számos Roma kisebbség munkaerőpiacra való integrálásának megoldatlan helyzetét. Mások azonban kitértek a súlyosbodó demográfiai válságra és a növekvő munkaerőhiányra néhány kulcsfontosságú gazdasági ágazatban a Keleteurópai országokban, amely alátámasztja a migránsok beillesztésének megfontolását a helyi munkaerőpiacra.

Más résztvevők, főleg a Déle Európai kollégák közül, kiemelték a szolidaritási elvnek és gyakorlatnak fontosságát, elsősorban a menekültekkel való szolidaritást, de a szolidaritást azokkal az országokkal is, amelyek élvonalban dolgoznak migránsokkal.

Emlékeztették a szemináriumok résztvevőit arra, hogy az a múltbéli gyakorlat súlyosan indokolatlan és igazságtalan, amikor néhány ország a földrajzi helyzetéből kifolyólag egyedül kellett megoldja a menekültválságot. Az Európai Unió hozzáállásában pozitív változás történt abban a vonatkozásban, hogy jelentősen megemelték a pénzügyi támogatást Olaszország és Görögország számára, ahhoz, hogy ezek az országok megküzdjenek a menekültválsággal. Ez azt is kimutatja, hogy a menekültek és migránsok témaköre egy az EU határ mentén elhelyezkedő országokat érintő problémából egy összeurópai problémává nőtte ki magát.

Egy további fontos gondolat, amely elhangzott a szemináriumokon az volt, hogy a növekvő idegengyűlöletet a migránsokkal szemben az egyszerre történő gazdasági recesszió Európában és a Európa szomszédos régióinak destabilizációja okozzák. Ebben a helyzetben a munkanélküli vagy alacsony jövedelemmel rendelkező lakosság verseng a migránsokkal a szociális juttatásokért. Ez a folyamat minél inkább megfigyelhető a Kelet európai országokban, mint például Spanyolországban és Olaszországban. De Ausztriában is növekvő aggodalommal néznek szemben azzal, hogy negatív kihatása lehet a migráns munkavállalóknak a munkaerőpiacra és hogy a menekültek által keletkezett költségek terhet jelentenek az állami költségvetés számára. Portugáliában az Afrikából és Kelet európból érkező migráns munkavállalók közötti verseny feszültségekhez vezet a két migráns csoport között.

Másrészt léteznek új és pozitív kezdeményezések az Európába nagy számban érkező menekültek integrációjának felgyorsítására. Kisebb és nagyobb olasz városok ezer polgármestere összefogott ahhoz, hogy egy kezdeményezés keretében megszervezzék az engedéllyel nem rendelkező migráns munkavállalók jogi integrációját. A hatóságoknak nem csak az a feladatuk, hogy az illegális migránsok ellen harcoljanak, hanem az illegális státusz ellen is,

amellyel a migránsok kénytelenek élni. Az új német integrációs politika is ígéretesnek bizonyul, mivel az Európában eddig látott rendszerek közül a legalaposabban előkészített és megszervezett rendszer. Nem létezik tökéletes modell az integrációhoz, de tovább kell keressük a jobb modelleket és megoldásokat – ez volt a következők egyike. A következő ügyek sürgős megoldást kívánnak:

- a menekültügyi státusz és állampolgárság megadásának egyszerűsítése és gyorsítása menekültek és migránsok számára
- több közmunka és hasznos tevékenység lehetőségének nyújtása menekültek és migránsok számára,
- a munkaügyi szabályok betartásának ellenőrzése a munkahelyen a kiszolgáltatott és védtelen migránsok emberi jogainak megvédése érdekében,
- a migráció elkerülhetetlenségének elismerése ahhoz, hogy létrejöhessen a migrációs áramlatot kezeléséhez szükséges szociális infrastruktúra.

A szakszervezetek a migráns munkavállalók integrációjának humanitárius és foglalkoztatási oldalaira kell összpontosítsák munkájukat. A legszegényebb migránsok támogatására kell koncentrálnak mentorálás, nyelvi képzés, foglalkozásbiztonsági szabályozás betartása által, valamint azáltal, hogy biztosítják, hogy a munkaidő és a bérek helyesen kerülnek kiszámolásra. A nemek közötti egyenlőség biztosítása is fontos szerepet játszik. Az ilyen intézkedések pozitív eredménye tükröződik a statisztikákban: Olaszországban, Franciaországban és Spanyolországban a szakszervezetek jelentős migráns munkavállalói taglétszámmal is rendelkeznek.

A 2015-ös menekültválság világosan kimutatta Európa kapacitásának határait a menekültek nagy mennyiségű befogadásával és integrálásával kapcsolatban. Az új helyzet kiemelte annak fontosságát, hogy a migrációs folyamatok kiváltó okaira kell megoldásokat találni. A migráció esetében szükség van egy hatékonyabb politikára ahhoz, hogy a küldő országokban javuljanak a gazdasági és társadalmi körülmények. A természeti erőforrások rendelkezésre állása és a jelenlegi gazdasági helyzet ezekben az országokban nem magyarázza meg a folyamatos migrációs folyamatokat ezekből az országokból Európa felé. Itt a legfontosabb megoldandó ügyek a politika bizonytalanság, a korrupció, a hatástalan közigazgatás. A menekültáramlattal kapcsolatban Európa felé az Európai Unió hatékonyabb és jobban összehangolt külpolitikát kell folytatson, amelyben a konfliktusövezetekre összpontosít és figyelembe veszi, hogy milyen lehetséges következményekkel jár Európai és nem-EU országok számára az ezekben a konfliktusokba való beavatkozás.

II. RÉSZ: RÉSZLETES BESZÁMOLÓ A SZEMINÁRIUMOKRÓL

1 Munkaerő migráció – Különböző jogi helyzetek az EU tagállamokban

2016. május 12–14, Baile Felix, Románia, a CSDR szervezésében

Iacob Baci (CSDR) bemutatta a CSDR szervezetet, nemzetközi tevékenységeit és az EZA-val való együttműködését. Rövid áttekintést adott a Romániát érintő fő migrációs problémákról: a külföldi migránsok integrációja, Románia saját, az országot elhagyó állampolgárainak képzésének költsége, a kormány által bevezetett bércsökkenések. A minimálbér bevezetése ahhoz vezetett, hogy túl sok embernek csak a minimálbért fizetik.

Silviu Ispas (IFES, Institutul de Formare Economică și Socială, Románia) bemutatta a migráció két típusát – EU-n belüli migráció, amelyet „munkaerőmobilitásnak” nevezünk és próbálunk igazságossá alakítani, de nem mindig sikerül. Az EU-n kívülről érkező migráció egy újabb téma, amely sok ideig nem volt napirenden. Egyrészt szeretnénk, hogy legyen egy bizonyos szintű migráció, de nem állunk mindig készen arra, hogy meghozzuk a szükséges intézkedéseket a migránsok integrációjára.

A migráció pozitív oldalai: a migránsok általában olyan munkát vállalnak, amelyet nem támogatnak a helyiek, a küldő ország hasznot élvez a hazajutó pénzküldeményekből (Románia a családok által haza küldött pénznek köszönhetően gazdasági növekedést tapasztalt). A kivándorlás negatív oldala, hogy egy egész generáció a nagyszüleivel nő fel, mert a szülei külföldön dolgoznak.

A munkavállalói szervezetek és szakszervezetek tagjai fel kell legyenek készülve arra, hogy kapcsolatba lépjenek a migránsokkal, akik gyakran nem lépnek kapcsolatba ezekkel a szervezetekkel a befogadó országban. Ugyanakkor ez a kapcsolat segíthetne nekik a társadalomba való integrációban. A külföldi vagy más etnikai csoportba való aktív integrációhoz szükségünk van egy Európai szintű programra.

Antónia Antunes (CIFOTIE, Centro Internacional de Formação dos Trabalhadores da Indústria e Energia, Portugália) részletes előadást tartott a migrációval és menekültekkel kapcsolatos jogszabályokról Portugáliában. A Portugál közigazgatás reformokat vezetett be és sokat dolgozott azon, hogy egyenlő és méltányos lehetőségeket nyújtson, miközben minimális szinten tartsa ennek a társadalmi költségeit. Portugália készen áll bevándorlók befogadására, azonban nem érkeznek nagyon sokan, mivel Portugáliára „szegény országgént” tekintenek.

Katrin Stancheva (PODKREPA Munkavállalók Szövetsége, Bulgária és European Platform for Young Workers (Fiatal Munkavállalók Európai Platformja), EZA) a Bulgáriából történő emigrációról beszélt és a demográfiai problémákról, érdekes adatok és példák bemutatása mellett. A migrációs politika következő fontos kérdéseit vetette fel:

- Hogyan lehet a fiatalokat megakadályozni abban, hogy kivándoroljanak;
- Hogyan lehet a bevándorlás a demográfiai probléma megoldása.

A legsikeresebb integrációs projektek azok, amelyeket a helyi önkormányzatok vezetnek. Nagyon fontos, hogy a központi kormány és az önkormányzatok osszák meg a felelősséget és működjenek együtt egy különleges intézményi modell keretében. Pozitív fejlődésnek tekinthető, hogy a szakszervezetek is képviseltek az új Nemzeti Migrációs és Integrációs Tanácsban. Az integráció költségeit minden évben megtervezik és a nemzeti tanács által elfogadjatják:

- A szolgáltatások különböző fontos társadalmi, gazdasági és oktatási területeken nyújtanak támogatást és így serkentik a bevándorlók integrációját a Bolgár társadalomba.
- A bevándorlók megszólalhatnak és aktív szerepet játszanak a velük kapcsolatos politikai intézkedések fejlesztésében.
- Fontos a kapcsolatépítés, és létezik két új nemzeti szervezet, amely a bevándorlókat képviseli a bolgár társadalomban, pl. „Iraki nők”.
- A legnagyobb kihívás: a bevándorlók részvételét a demokratikus folyamatban egyszerűbbé tenni.

A szakszervezetek tudnak az emigráció pozitív oldalairól, mint például a 2 milliárd euró hazautalásról, amelyet a migráns munkavállalók küldenek haza családjaiknak, azonban ez nem fenntartható, a szakszervezetek inkább érdekeltek a gazdasági növekedésben és a munkahelyek számának növekedésében.

Az előadásokat követő vita kimutatta, hogy a spanyol és a portugál állampolgárok máshogy állnak hozzá a menekültekhez, mint a Keleteurópai államok polgárai. Fel tudjuk hívni a Keleteurópaiak figyelmét arra, hogy tartsák fenn az Európai értékeket, amelyek nagy részben íratlan értékek és ezekre épül az Európai társadalom, de sok Keleteurópai ember túl kétségbeesett vagy reménytelen ahhoz, hogy képes legyen az értékek fenntartására.

2 A menekültügyi probléma és egy új Európai migrációs politikában rejlő lehetőségek, 2016. május 25–27, Bad Honnef, Németország, a KSI szervezésében

A migráció manapság egy kulcsfontosságú kérdés az Európai politikában és a nyilvános viták körében. A migrációs politika erős befolyással lehet a választások kimenetelére Kelet- és Nyugateurópában egyaránt. Az Európai emberek aggódnak a migráció miatt, de ugyanakkor nagyon egyszerű a nyilvános hangulat manipulálása és a lakosság félelmeinek és érzelmeinek kihasználása.

A következő megválaszoltalan kérdések merülnek fel a migrációval kapcsolatban:

- Hogyan lehet a migrációt egy átlátható és szabályozott folyamattá tenni?
- Mik Európa és az Európai munkaerőpiac befogadó képességeinek határai?
- Hogyan lehet a menekültek integrációját hatékonyabbá és biztosabbá tenni?
- Hogyan lehet fenntartani Európa kulturális és vallásos örökségét és hogyan lehet kombinálni a mások kultúrája és vallása iránti tekintéllyel?
- Hogyan hangoljuk össze az eltérő nemzeti érdekeket?

A KSI szeminárium programját **Udo Huett**, a KSI projektmenedzserre készítette elő. A program egy időszerű és felelősségteljes hozzájárulás volt az itt említett kérdések megoldásához és talán a legfontosabb kérdés megválaszolásához: hogyan alakíthatunk ki egy olyan migrációs politikát, amely egyszerre a migránsoknak és a befogadó országoknak is kedvez?

A résztvevők nagy része Dél- és Kelet Európából érkezett. Európa ezen két régiója nagyon különböző tapasztalatokkal rendelkezik migránsokkal kapcsolatban, ami a számukat, integrációs törekvéseket és eredményeket illeti. Ennek köszönhetően a szeminárium vitái élénkek és nyitottak voltak.

Mirja-Hannele Ahokas, az EU Bizottság Bonni regionális képviselőjének munkatársa előadásában történelmi áttekintést nyújtott az Európai Bizottság nem-EU országokból Európába történő migrációval kapcsolatos intézkedéseiről és határozatairól. Kiemelte, hogy a jelenlegi politika legsürgősebb feladata az embercsempészet felszámolása. A menekültek elosztását az egyes tagállamok között egy átlátható és átgondolt eljárás segítségével fogják elérni, amelyet remélhetőleg egyhangúan támogatnak a nemzeti kormányok. Amennyiben nem sikerül az egyhangúság elérése, a többségi döntés lesz mérvadó.

Az EZA spanyol kollégái kritikusan álltak hozzá ahhoz, hogy milyen lassan halad a menekültek elosztása. 2016 közepén csak öt menekült érkezett Spanyolországba a kvótarendszeren keresztül, pedig Spanyolország képes és hajlandó több migránst felvenni.

Frank Burgdörfer, a „European Movement” (Európai Mozgalom) nemzeti bizottság tagja, előadásában körvonalazta a menekültjogi keretrendszerének fejlődését az EU-ban. Meggyőző módon

kimutatta, hogy a menekültválság kezelésének problémái főleg a Dublin rendelet hiányosságaiból erednek. A rendeletet nem azért hozták létre, hogy a tengeri útvonalon történő tömeges bevándorlást kezelje és csak néhány tagállamra összpontosított, amelyek belépési pontként működnek az EU-ba. Ez a jelenség olyan nagy terhet jelentett ennek a néhány országnak adminisztratív szempontból és a menekültek elszállásolásával kapcsolatban, hogy elkerülhetetlenné vált a Dublin rendelet megszegése. Ha Németország és Ausztria nem léptek volna közbe önkéntes alapon és nem vettek volna fel több százezer menekültet, a helyzet egy humanitárius katasztrófába torkolt volna azokban az országokban, ahol a menekültek beléptek az EU-ba. A 2015-ben szerzett tapasztalat a menekültekkel azt is kimutatta, hogy a tagállamok nagyon alacsony mértékű szolidaritása azokkal az országokkal (Olaszország, Spanyolország vagy Svédország pl.), amelyek az utóbbi években leginkább viselték a migráció terhét, nem helyénvaló. Ebből a tapasztalatból világosan arra lehet következtetni, hogy a közös ügyeket minél hamarabb kell kezelni és ebben a legnagyobb mértékű együttműködésre van szükség a tagállamok között.

A résztvevőket különösen érdekelte Dr. Kenan Engin, az „Institute for Migration Research and Intercultural Learning” (Migráció Kutatás és Interkulturális Tanulás Intézet) kutatójának előadása, aki az 1980-as években politikai menekültként érkezett Németországba Törökországból. Az előadó a Középkéleti migrációs válság okairól és történelmi fejlődéséről nyújtott áttekintést. Miután bevezette a régióban található konfliktusban álló felek politikai és katonai hátterét, kiemelte a konfliktusba beavatkozó külföldi hatalmak sajátos érdekeit. Rámutatva az eltérő érdekekre, kiemelte egy jövőbeli gázvezeték útvonalának fontosságát Európa felé a régió keresztül a világ egyik legnagyobb gázmező felől a vöröstengerben.

Az Európába érkező menekülteket illetően arra hívta fel a közönség figyelmét, hogy illúziók nélkül kell tekinteni a helyzetre. Az integráció egy hosszú és költségintenzív folyamat. A tapasztalata azt mutatja ki, hogy még tíz év után is a nem-EU-ból érkező bevándorlók csak körülbelül egy harmada talál hosszú távú munkahelyet a munkaerőpiacon.

Fóti Klára, kutatásvezető az Eurofoundnál, egy felmérés első eredményeit mutatta be, amely a migránsok munkaerőpiacba való integrálásának elősegítésére szolgáló meglévő és új kezdeményezéseket vizsgálta meg a tagállamokban. A felmérés segíteni fog abban, hogy a felek a különböző, erre a célra létrehozott megoldásokat és intézményeket megosszanak egymással. Az eddig kiértékelte kérdőívek világosan kimutatják a nagy különbségeket az egyes tagállamokban alkalmazott gyakorlatok között, amelyeket főleg a múltban szerzett tapasztalatok bevándorlókval befolyásolnak. Ezen háttér előtt az összegyűjtött integrációt segítő eszközök és módszerek közzététele különösen hasznos lesz a szociális partnerek számára a kevesebb tapasztalattal rendelkező Keleteurópai tagállamokban.

3 Egy új Európai migrációs politika: migrációval kapcsolatos etika és politika

2016. október 14–16, Trento, Olaszország, az UNAIE szervezésében

A szeminárium fő hangsúlya az etika és politika szerepe volt a migrációs hullám kezelésében Európában. A szeminárium programja egy összetett áttekintést nyújtott a migráció alapvető okairól és következményeiről, a jelenség tudományos elemzését és lelkileg megmozgató személyes oldalait egyaránt kiemelve.

Az inkább személyes megközelítés egyik példája olasz nők és gyermekeik személyes tragédiájának bemutatása volt, akik az első világháború alatt tömeges kényszeráttelepítés áldozatai lettek a Trentino régióból az akkori Osztrák–magyar birodalom más területeire. Habár az áttelepítés olyan területek között történt, amelyek földrajzilag aránylag közel vannak egymáshoz, ennek ellenére nagy szenvedést és nyomorúságos életkörülményeket okozott az érintett és a helyzetnek kiszolgáltatott lakosság számára.

Egy másik példát egy Szomáliában született menekült beszámolója képezte, aki Olaszországba menekült. Kiemelte a kétszeres nyomást, amely az embereket arra kényszeríti, hogy elmeneküljenek a térségből és letelepedjenek Európában. Nem csak az erőszak és a háborúk okozzák, amelyek sok éve folynak különböző etnikai csoportok között és arra kényszerítik a lakosságot, hogy elhagyják otthonaikat. Egy további ok, amely kevésbé kerül megemlítésre az erősen károsodott természetes és emberi környezet, amelyet

néhány multinacionális cég korlátlan és szabályozatlan tevékenysége teszi tönkre. Ezek a cégek lefizetik a helyi önkormányzatok képviselőit, hogy ezek hanyagolják el kötelességeiket és ne védjék a városokban és vidéken az egészséges életkörülményeket.

Martine Cesar, Malta menekült biztosa egy kritikus elemzést nyújtott a Valetta csúcsról, amelyet Európai és Afrikai kormány- és államfők bevonásával rendeztek meg 2015. november 11-én. A csúcstalálkozó fő célja az volt, hogy megoldások szülessenek az Afrikából Európába történő tömeges migráció fő okai orvoslására. A megoldások között, amelyekben megegyeztek, szerepeltek a munkahelyteremtésre irányuló befektetések előmozdítása, hatékonyabb harc az embercsempészet ellen, a menekültjogért folyamuló kérvények feldolgozására létező adminisztratív kapacitás növelése, és egy közös megegyezés az olyan migránsok hazaküldésére, akik nem kapnak menekültstátuszt. A legnagyobb kihívások az itt említett stratégiai célok végrehajtásában: a korrupció, amely az Afrikai politikai élet nagy részét átszövi és az EU által a munkahelyteremtéshez rendelkezésre állított pénzügyi források elvesztését kockáztatja, és néhány nemzeti kormány ellenállása azzal szemben, hogy befogadja az elutasított menekültkérdőket.

Dora-Olivia Vicol, az Oxfordi egyetem PhD hallgatója egy egyedülálló megközelítést mutatott be, hogy hogyan lehet felmérést készíteni a migráció mögött álló kevésbé látható motiváló tényezőkről és csatornáiról Európában. A fiatal kutató kiemelte a személyes hálózatokat, amelyek a mobilitásra hajlandó munkaerőt Románia vidéki térségeiről összeszervezik, hogy Londonba utazzanak és ott dolgozzanak. Az előadásában leírta a fiatal Román vándormunkások kiszolgáltatottságát azokkal szemben, akik megszervezték utazásukat, munkahelyüket és elszállásolásukat külföldön és hogy hogyan járulnak hozzá az Egyesült Királyság szabályozásai

ahhoz, hogy ezek a munkások függősége fennmarad az egyéni munkavállalás laza és átláthatatlan értelmezése és szabályozása miatt.

Juan Carlos Barcia Barrera, a Madridi „Fundación Humanismo y Democracia” (Embersiég és Demokráció Alapítvány) képviselője betekintést nyújtott az általa képviselt részleg tevékenységébe, amely a bevándorlók társadalmi–kulturális integrációját célozza meg a Madridi térségben. A spanyol társadalomba való tartós integráció eléréséhez széleskörű támogatás áll rendelkezésre, beleértve a szakmai képzést, nyelvi képzést, pszichológiai segítséget, családi tanácsadást és munkakeresésben nyújtott segítséget. A cégtulajdonosokkal és menedzserekkel való együttműködés a migránsoknak való munkakeresésben egy nagyon hatékony módszernek bizonyult a munkaerőpiacra való integrációban. A Spanyolországban élő bevándorlók körében készített közvéleménykutatások kimutatják, hogy a spanyol társadalom nyitott a migránsok felé. A megkérdezett bevándorlók 87%-a úgy nyilatkozott, hogy integrálva érzik magukat a spanyol társadalomba. Ezek a benyomást keltő számok Európa többi részét arra kellene készítenék, hogy tanulmányozzák és kövessék a Spanyolországban a migránsok integrációjára irányuló módszereket.

Michele Battisti, a Müncheni Egyetem kutatója, egy nemrég a Németországba a múlt évi bevándorlási hullámmal érkező menekültek körében végrehajtott kutatás eredményeit mutatta be. Arról számolt be, hogy 610.000 jelentkezést dolgoztak fel, és az esetek 60%-ban menekültstátuszt kaptak a jelentkezők. Az integrációs folyamat előre mozdítása érdekében egy fontos jogszabályváltozás történt, amely már a menekültstátuszért folyamodó jelentkezési folyamat alatt megengedi a menekülteknek, hogy dolgozzanak. Ez egy fontos lépést jelent, mivel a múltbéli tapasztalat azt mutatja,

hogy a munkaerőpiacra való integráció a menekültek esetében időigényesebb, mint a gazdasági bevándorlók esetében. A menekültek a helyi lakosság foglalkoztatási szintjét csak 15 év után érik el, miközben gazdasági bevándorlók ugyanezt a szintet 3–5 év után érik el. A munkaerőpiacra való integrációt segítik a német gazdaság kedvezményes helyzete és a német munkaadók pozitív hozzáállása a migránsok munkába állításával szemben. A német munkaadók 55% venne fel menekülteket a vállalatában, főleg a turizmusban, szálloda- és vendéglátóiparban és a kiskereskedelemben. A pozitív választ adó munkaadók között ismert márkák is szerepelnek, mint a McDonalds, Aldi, Deichmann, Holiday Inn, de ugyanakkor az Intel is. A legnagyobb akadály a menekültek munkába állása során a nyelvi készségek hiánya, ezért ez az első feladat az integráció felé vezető úton. A menekültek meg vannak győződve a nyelvi készségek fontosságáról, mivel már 70%-uk tanul németül.

Az előadásokat követő vita aktívnak és érzelminek bizonyult. A résztvevők kifejezték véleményüket arról, hogy manapság az emberek etikáját mindinkább az individualizmus és az önzőség uralja. Az az etikailag elfogadható számukra, ami számukra jó és nem léteznek közös elvek. Ezt a gondolkodásmódot könnyedén átveszik a politikusok, és ellenséges érzelmeket serkentenek a menekültekkel szemben.

Senator Aldo Degaudenz az „Associazione Trentini nel mondo” nevében kimondta a záró hozzászólásában: a félelem és a szenzációhajhászás növekedőfélben vannak Európában, miközben a szolidaritás gyengül. Az emberi civilizációnak azonban nem szabadna önzőnek és csak önmagában érdekeltnek lennie. Szükségünk van elvekre, társadalmi megfontoltságra, őszinteségre, bizalomra, hitre és erkölcsökre. Az embercsempészet helyett humanitárius csatornák megszervezésére van szükség, hogy az emberek tudjanak

kimenekülni a háborús térségekből. El kell ismerni, hogy nemzetközi cégek felelősek az életkörülmények elpusztításáért a világ kevésbé fejlett részén és ezen cégek tevékenységét nemzetközileg összehangolva kellene szabályozni.

Azonban vannak biztató jelek is. Sok bevándorló sikeresen integrálódott Európában és a társadalom értékes részeiként élnek. Az olasz gazdaságban a bevándorlók által létrehozott érték megegyezik a német autóipar teljes termelésével. Tanulnunk és támogatnunk kell a bevándorlók sikeres integrációját Európában.

4 Migrációs politika Európában: a foglalkoztatási politikát és munkavállalókat érintő kihívások és lehetőségek

2016. november 15–16, Brüsszel, Belgium, a *Beweging.academie* szervezésében

Sofie Put, a *Beweging.academie* képviselője, figyelemre méltó friss hírekről számolt be Svédországból. A skandináv ország gazdasági növekedése várhatóan eléri a 4,5%-os rekordértéket ebben az évben, és a szakértők szerint a magas növekedési ráta szorosan összefügg a migránsok magas arányával Svédországban. A kormány növekvő kiadásai a lakhatásra, iskolázásra és egészségügyre egy részét képezik a fellendülést okozó tényezőknek, másrészt a növekedett fogyasztás is hozzájárul. A bevándorlók nem csak részesülnek az állami pénzben, hanem dolgoznak és adót fizetnek a nemzeti statisztikák szerint.

Dr. Mahmood Messkoub, a „International Institute of Social Studies” (Nemzetközi Társadalmi Tudományok Intézet) vezető kutatója a Rotterdami Erasmus Egyetemről nagyon hasonló következtetésekre jutott, mint a fent említett Svéd tapasztalatok. Először egy benyomást keltő történelmi és földrajzi áttekintést adott az Európába irányuló tömeges migráció okairól és következményeiről. Emlékeztette a közönséget arra, hogy a háborút követő felépítés és ezt követően hosszan tartó növekedő életkörülmények időszaka az Európai lakosság nagy része számára elképzelhetetlen lett volna a kontinensen kívülről érkező migráns munkások hozzájárulása nélkül.

Az utóbbi időben a demográfiai fejlemények, tehát a rohamosan előregedő népesség Európában további munkaerő iránti keresletet okozott az egészségügyi és szociális ágazatokban, amelyet bevándorló és/vagy Kelet Európából származó utazó munkavállalók nélkül nem lehet kielégíteni.

A migrációval kapcsolatos fő problémákat és a nemrég növekvő idegengyűlöletet a migránsokkal szemben az egyszerre történő gazdasági recesszió Európában és a Európa szomszédos régióinak destabilizációja okozzák. Ebben az új helyzetben a munkanélküli vagy alacsony bérrel rendelkező lakosság verseng a bevándorlókkal a szociális juttatásokért.

Négy Európai nagyvárosban nemrég megrendezett felmérés azt mutatta ki azonban, hogy a szociális juttatásokért megtett kérvények aránya nem magasabb a bevándorlók körében, mint a helyi lakosság körében. A fizetett adók és megkapott szociális juttatások is egyensúlyban voltak a migráns lakosság körében. Az Európában található menekültek száma, még a nemrégiben érkezett tömeges bevándorlást követően is nem több, mint hárommillió ember, ami kevesebb, mint az összlakosság 0,5%-a. A menekültekre költött segély aránya az Európai Unió GDP-nek 0,1%-át teszi ki. Az előadó azt javasolta, hogy a gazdasági növekedés csomag egy részét a menekültek a munkaerőpiacra való integrációjára kellene fordítani, amely a gazdasági növekedés serkentését is ösztönözné.

Lajtai György (MOSZ) kiemelte a bevándorlók szerepét a magyar munkaerőpiacon és a bevándorlók munkaerőpiaci kilátásainak eltérő elemzését a munkaerőpiaci szakértők és a politikusok által. Körvonalazta a szakszervezetek javaslatait a bevándorló vagy vendégmunkásokkal kapcsolatban, akik fontosabb szerepet játszanak a munkaerőpiacon. Az előadó következtetése szerint a demográfiai

trendek, az előregedő munkaerő és a fizikai munkások és az egészségügyben dolgozó munkavállalók kivándorlása Magyarországról növekvő és komoly hiányt okoznak a munkaerőpiacon. Ennek az egyenlőtlenségnek orvoslására egy lehetőséget nyújthat a bevándorló vagy vendégmunkások bevonása a munkaerőpiacon. A múlt évben történt menekültek váratlan és szabályozatlan beáramlása azonban kedvezőtlen nyilvános és politikai hangulatot keltett a menekültek körül, amely nem segíti elő ennek a lehetőségnek megvalósítását a közeljövőben.

A történelmi–elméleti és statisztikai előadásokat követően a migráció egy alapvetően eltérő oldala került bemutatásra két Romániai migráns munkavállaló személyes tapasztalata formájában. Mindketten Románia EU csatlakozása előtt hagyták el országukat, egyik diákként, a másik fizikai munkásként. Eduard, egy magasan képzett technikai kutató fizikai munkásként kezdett dolgozni Ausztriában. A szakmai készségei és elkötelezettsége lehetővé tették, hogy előre mozdítsa pályafutását azáltal, hogy nyugati egyetemeken szerezzen mester és doktori diplomát és hogy egy Belgiumi kutatóintézetben találjon állást egy biztos munkaszerződéssel. Horatiu, a fizikai munkás, egy ennél kalandosabb munkaerőpiaci történetet élt meg, amely közben Franciaországban, Spanyolországban és Belgiumban dolgozott, többször váltott munkahelyet és többször bocsátották el váratlanul, de új munkalehetőségeket is talált, amelyek végül is ahhoz vezettek, hogy jobb fizetést kap és jobb életkörülményeket sikerült teremtenie magának. Mindkét beszámoló a migránsok lelkiileg stresszel teli életét mutatják be, valamint a nehézségeket, amelyek a családtól, barátoktól és a hazájuk kultúrájától való elkülönítésben rejlenek.

Pedro Roque, a „Trabalhadores Social Democratas (TSD)” (Szociáldemokrata Munkások) képviselője és Portugáliai Parlamenti képviselő, az országa legújabb be- és kivándorlási trendjeit mutatta be. A fő célországok, amelyekbe a kivándorlók áramlanak Franciaország, Németország, Svédország, Luxemburg és az Egyesült Királyság. A nettó kivándorlás súlyosbítja az elöregedés által okozott demográfiai problémát. A gazdasági növekedés serkentésében fontos erősítő szerepet játszhatna a bevándorlás. Az integráció nem csak a portugál nemzetiséggel rendelkező lakosság körében volt eredményes, hanem a volt Afrikai gyarmatokból érkező fekete lakosság körében is. Ezek az emberek kiegyensúlyozott módon illeszkedtek be, Portugáliában nem tapasztalták az idegengyűlölet jeleit. Az ország pozitívan tekint a bevándorlók növekvő szerepére a gazdaságban és a társadalomban. Azonban az is fontos, hogy a 2 millió Portugál állampolgár, akik pillanatnyilag külföldön élnek, térjenek vissza.

Bernd Schulze–Waltrup (CDA, Christlich–Demokratische Arbeitnehmerschaft Deutschlands – Németország Kereszténydemokrata Munkacsoportja) egy különleges szempontból világította meg a mobilitás témáját és összehasonlította a fizikai mobilitást a virtuális mobilitásban rejlő új lehetőségekkel. Az új kommunikációs technológiák lehetővé teszik a munkamobilitást anélkül, hogy az adott munkavállaló tényleg utazzon, így jelentős mértékben lehetséges költségeket, időt és energiát megtakarítani és a környezetet védeni. Ugyanakkor a távmunka és a szolgáltatások nem személyes megszervezésének növekvő szerepe (lásd Uber, Airbnb és hasonlókat) sokkal nehezebbé teszik az ilyen tevékenységek ellenőrzését és szabályozását. A digitalizáció fő ígérete Európa számára abban áll, hogy a kontinens visszanyerheti az elveszett versenyképességét az árak területén más globális termelési központokkal szemben, amelyek az elmúlt évszázadban Európától sok ipari kapacitást vettek át.

Hester Houwing (CNV, Christelijk Nationaal Vakverbond, Netherlands – Keresztény Nemzeti Szakszervezet, Hollandia) és **Tom Deleu**, (BIE Int., Bouw-Industrie & Energie International, Belgium – Építőipar & Energia, Belgium), bemutatták a szakszervezetek feladatait a megnövekedett utazó munkavállalók száma által a belga munkaerőpiacon. Belgiumban a szakszervezetek nyomatékosan támogatják a Kiküldött Munkavállalókról szóló irányelv módosítását, amelyről jelenleg vita folyik a Keleteurópai munkaadók és kormányok többsége között. A Kiküldött Munkavállalókról szóló irányelv célja annak tisztázása, hogy milyen munka minősül valódi kiküldetésnek, milyen minősül egy ügynökség által szervezett ideiglenes munkának, és mi nem tartozik ezekbe a kategóriákba. A kiküldetés egy rövidebb időre legyen korlátozva, mint ahogyan mostan van és a kiküldött munkavállalók béreit és természetbeni juttatásait emeljék meg arra a szintre, mint amit az azonos tevékenységet végző helyi munkavállalók kapnak. A külföldi munkaadó és az ügynökségek által a célországokban fizetett társadalombiztosítási járulékokat igazítani kell a befogadó országokban ténylegesen kifizetett bérekhez. Amennyiben az irányelv nem foglalja magába ezeket a változásokat, ez igazságtalan versenyhez vezet és a helyi Nyugateurópai kis- és középvállalkozásokat bérek és pályázatok szempontjából dömpingnek teszi ki a kiküldő és ügynökségi cégek által, amelyek Keleteurópából Nyugatra exportálják a munkaerőt.

A vitában a téma egy másik oldala is megemlítésre került: a nagy bérkülönbség ugyanaz a munka megfizetésénél Kelet- és Nyugat-Európa között. Anélkül, hogy csökkentjük a jelenlegi hatalmas bérszakadékot (4–5-szörös különbség), a harc a Keleteurópai munkavállalók bérdömpingre való kihasználása ellen eredménytelen marad. A Nyugat- és Keleteurópában leányvállalattal rendelkező multinacionális cégek úttörő szerepet vállalhatnak abban, hogy járuljanak hozzá a bérszakadék legalább részleges felszámolásának céljához.

Antonio di Matteo (MCL, Movimento Cristiano Lavoratori (Keresztény Munkavállalók Mozgalma), Olaszország), átfogó áttekintést nyújtott a migránsok helyzetéről Olaszországban. 2015-ben és 2016-ban egy millió menekült és bevándorló érkezett az országba, azonban csak 160.000-en maradtak Olaszországban. Ez egy fontos különbség, ha összehasonlítjuk a helyzetet más az EU határán fekvő országokkal, amelyek kapuként működnek az EU felé, mint például Görögország, ahol 450.000 menekült maradt a görög szigeteken és a szárazföldön. Az Európai Unió hozzáállásában pozitív változásnak tekinthető, hogy az Olaszország és Görögország számára nyújtott pénzügyi támogatás a menekültválság kezelésére jelentősen növekedett. Ez arra is utal, hogy a menekült- és migránsügy egy a határon fekvő országokat érintő ügyből egy összeurópai üggyé vált. Erre a politikai változásra sürgősen szükség volt, mivel a Földközi-tenger a migránsok és menekültek példátlan tömegsírjává vált, hívta fel a figyelmet az előadó ezzel a drámai, de nagyon valóságos hasonlat segítségével.

Az előadó felidézte XVI. Benedek pápa álláspontját a migrációról, kiemelve a menekültek jogait a hazájukban való életre, ugyanakkor Benedek pápa hangsúlyozza a menekültek feltétlen támogatását, akárhol és akármikor szükséges.

A nagy benyomást keltő előadást követő vita kimutatta, hogy szükség van a különbségtételre a migrációs áramlat és a menekültválság kezelése között. A menekültek főleg Görögországon keresztül érkeznek Európába, miközben a bevándorlók főleg az Olaszországon keresztül vezető utat választják. A bevándorlás esetében hatékonyabb politikára van szükség a gazdasági és társadalmi körülmények javítására a származási országokban. Az adott országok természetes erőforrásai és jelenlegi gazdasági helyzete nem nyújt magyarázatot a folyamatos kivándorlási áramlatra Európába. A fő

problémák, amelyekkel meg kell küzdeni: a politikai instabilitás, a korrupció és a hatástalan közigazgatás. Az Európába irányuló menekültáramlat esetében az Uniónak hatékonyabb és egységesebb külpolitikára van szüksége, amely a konfliktusövezetekre koncentrálna és figyelembe veszi a nem-EU országok ezekben a konfliktusokba történő beavatkozásának kihatását Európára. A Középkeleti konfliktussal kapcsolatos múltbéli külpolitika (lásd az Iraki és Szíriai helyzetet) és a Líbiai polgárháborúba való külföldi beavatkozás nem vették figyelembe ezt a szempontot.

5 Egy új EU migrációs politika

2017. január 25–27, Róma, Olaszország, az ACLI – ENAIP szervezésében

A Római szeminárium a címében megadott kulcsszóhoz hűen megvizsgálta, hogy az EU-nak miért van szüksége egy új migrációs politikára, hogy ennek mik a mélyebb okai és hogy milyen követelményeknek kell eleget tegeren az új politika.

Spirituális elmékedéseiben **Daniele Rochetti** (ACLI) kiemelte a kulcsfontosságú kérdéseket, amelyeket a migrációval kapcsolatban meg kell válaszolni. Mi Európában mit akarunk? Egy várban szeretnénk élni, amely kizárja a bevándorlókat, vagy egy eleven, empatikus közösségben, amely befogadó és védő? Meg kell védenünk a migráció emberi és kulturális oldalait a politikusoktól, akik ki akarják sajátítani és alá akarják vetni a hatalomért küzdött harcnak. A mi szempontunkból minden erőfeszítés és néhány politikus önző viselkedésével való szemben szállás érdemes az emberi élet megmentése érdekében. Tudtában kell legyünk azzal, hogy 30 év múlva az utódaink a következő kérdéseket fogják feltenni: hol voltunk, hogyan viselkedtünk és hogyan szálltunk szemben a tragikus eseményekkel? Mit tettünk ahhoz, hogy segítsünk a rászorulóknak, akik a kényszer, az éhség és a kizsákmányolás elől menekültek? Sajnos Európa egysége eltűnt a migrációs politikával kapcsolatban. Vannak olyan vezetők, akik a nyitott, empatikus hozzáállást képviselik, és mások, akik be akarják zárni az ajtót és szemet hunynak a menekültek szenvedése felett.

Andrea Pecoraro az ENSZ Menekültügyi Főbiztos (UNHCR) irodáját képviselte és elítélte azokat a közszférai szereplőket, akik a kisgyerekekkel és nőkkel menekülő menekülteket potenciális terroristaként ítélik el. A migráció legnagyobb intézményi problémája az, hogy a migránsokat és menekülteket támogató jogszerű csatornák nem működnek, vagy csak nagyon lassan működnek. Hasonlóan nem léteznek még hatékony, bevált integrációs modellek.

Az előadó felhívta a figyelmet egy új kísérleti integrációs modellel Svédországban, ahol az önkormányzatok felkészítő tudatosságot növelő eseményeket rendeznek a helyi lakosság számára a menekültek érkezése előtt. Ezeknek a találkozónak a fő célja, hogy az érkező menekültekről egy valósághű képet adjanak és csökkentség az előítéleteket és a hazugságokat, amelyek gyakran köröznak manapság a közösségi médiában.

Don Mussie Zarai, a Habeshia, egy Északkelet-Afrikából származó menekültek integrációért tevékenykedő szervezet alapítója és elnöke előadása nagy érdeklődést keltett. Kiemelte, hogy nem létezik pontos megkülönböztetés a menekültek és a migránsok között. Az élet az Eritreában vagy Szudánban uralkodó katonai diktatúrákban és korrump politikai rendszerekben nem sokkal egyszerűbb, mint a háborús övezetekben. Ezek a kormányok multinacionális cégekkel dolgoznak együtt és olyan üzleti megállapodásokat kötnek, amelyek ártanak a helyi lakosoknak. A virágtermelők terjedelmes és termékeny térségeket megtisztítanak az eredeti lakosaitól és átváltoztatják a termőföldeket, amelyeken addig élelmiszernövények nőttek, virágföldekre. Más multinacionális cégek kizárólag spekulációs célokból hatalmas élelmiszertartalékokat halmoznak fel, miközben több millió ember a kontinensen éhezik. A kínai, Európai és Amerikai multinacionális cégek versengenek a gazdag természetes erőforrások kitermelési engedélyekéért, de senki sem

törődik a lakossággal, amelyet kényszerítik a lakóhelye elhagyására. Több évtized óta azt halljuk, hogy Afrikában javítani kell az életkörülményeken ahhoz, hogy megállítsuk a kivándorlási áramlatokat, azonban valóságban semmi sem történt. Erős lobbicsoportok léteznek, amelyek nem érdekeltek a változásban vagy a működő független kormányokban vagy demokratikus politikai rendszerekben, mert akkor elvesztenék az egyszerűen elnyert gazdasági nyereségeiket. Valójában az egyszerű Afrikai emberek számára a legnagyobb támogatás a pénz, amelyet a fejlett országokba kivándorolt családtagjaik küldenek haza. Ezt a pénzügyi támogatást gyakran nem csak a mindennapi kiadásokra használják fel, hanem a fiatal családtagok képzésének finanszírozására, hogy ezeknek segítsenek előbb utóbb elhagyniuk országukat.

Antonio Russo, Paola Vacchina, Marco Calvetto és Paola Villa összefoglalták az ACLI tapasztalatait a bevándorlók integrációjával kapcsolatban Olaszországban. Elmagyarázták, hogy Olaszországban a bevándorlók integrációjának nem létezik valódi hagyománya vagy erre kigondolt modell, mivel a múltban a legtöbb bevándorló csak tranzitországgként tekintett Olaszországra. Ezen túl fel kellett ismerni, hogy a bevándorlóknak nagyon eltérő képzésre van szükségük, mint a menekülteknek. Azonban nagyon nehéz munkeroipiaci képzést nyújtani bevándorlóknak a magas munkanélküliségi ráta miatt. Még az olasz állampolgárok számára is nehéz, támogatott képzési vagy átképzési lehetőségeket találni. Ennek következtében a kormány nemrég korlátozta az Olaszországba érkező bevándorlók számát és csak menekülteknek adja meg a lehetőséget arra, hogy maradjanak.

Agnese Papadia, az Európai Bizottság Migrációügyi és Uniós Belügyi Főigazgatóság képviselője a migránsok integrációjának jogi oldalait mutatta be. A Bizottság új hozzáállása kiemeli az integráci-

ós folyamat összetettségét. A folyamat részeként kell tekinteni a lakhatást, egészségügyi ellátást és munkalehetőségeket is, nem csak a szakmai és nyelvi készségek elsajátítását. Az integrációs politika új koncepciója a helyi közösségek bevonására fókuszál, valamint a küldő országokkal való együttműködésre abban, hogy felkészítsék a menekülteket mielőtt elindulnak az Európa felé vezető utazásukra. Az oktatás területén az óvodai oktatás kulcsfontosságú szerepet játszik. A vállalkozási szellem és a munkahelyen történő képzés is fontos.

Giovanni Maria Bellu, a „Charter of Roma” képviselője és **Paolo Ruspini**, a Lugánói Nemzetközi Migrációs Egyetem vezető kutatója a média szerepéről beszéltek a közvélemény formálásában migránsokról és menekültekről. Olasz újságírók egy csoportja egy magatartási kódex előkészítését kezdeményezte, amely a migránsokról és menekültekről közvetített információk és hírek kiértékelését illeti. Így egy a Bevándorlókról és Menekültekről szóló Etikai Újságírási Chartáját készítették elő, amely folyamatosan követi a közvetített híreket és cikkeket. A munkájuk egy fontos része az volt, hogy növeljék a tudatosságot azzal kapcsolatban, hogy az „illegális” migráns kifejezés nem helyes, mivel az Olaszországba érkező bevándorlók 40%-a menekültstátuszt kap. A Charta aktivistái javítást követelnek az olyan hírek esetében, amelyek nem tükrözik a valóságot, pl. a menekültek számát illetően Olaszországban, amely gyakran el van túlozva. Továbbá információt közölnek a vitában használt alapvető fogalmak meghatározásáról, mint például, hogy mit jelent az állampolgárság vagy a menekültstátusz, vagy hogy mik a feltételei a menekültstátusz elnyerésének.

A média el van árasztva menekültekről szóló hírekkel és ennek az oka, hogy a politikusok érdekeltek abban, hogy ez a téma maradjon a napirenden, mivel negatív hozzászólásokkal egyszerű-

en tudnak népserűvé válni. Azonban sokkal kevesebb menekültnek van megadva az a lehetőség, hogy felszólaljanak, beszámoljanak a háttérükről, arról, hogy miért hagyták el otthonukat és a megpróbáltatásról, amit tapasztaltak az Európa felé vezető úton.

Emma Bonino, az Európai Bizottság volt biztosa, korábban Olaszország Külügyminisztere és Parlamenti Képviselő, a közönség legnagyobb figyelmét hívta fel magára. Emlékeztette a szeminárium résztvevőit arra, hogy a migrációról szóló vita jobban veszélyezteti Európa egységét, mint a pénzügyi válság. Hiba azt gondolni, hogy manapság Európa egy migrációs válságtól szenvedne. A probléma abból ered, hogy hiányzik egy módszeres megoldás a helyzet kezelésére és sajnos a politikusok nem érdekeltek egy ilyen megoldás megtalálásában. A sok beszéd azonban csak eltereli a figyelmet a valódi megoldásokról. Az illegális bevándorlók nem bűnözők. A legális bevándorlási csatornák hiánya és a jól szabályozott, látható procedúrák hiánya kényszeríti őket a jelenlegi embertelen helyzetekbe.

Sok bevándorló illegálisan vállal munkát Olaszországban, mert nem lehet őket biztonságos úton hazaküldeni, de nem is szabad hivatalosan munkát vállaljanak, mivel nem kapnak munkavállalási engedélyt. Ezért arra kényszerülnek, hogy embertelen körülmények alatt dolgozzanak, pedig olyan munkát végeznek, amire a társadalomnak szüksége van. Ha megpróbálnánk egy nap elkerülni ezeknek a nem bejelentett munkavállalóknak a munkáját, mindenki tudná látni, hogy egész városok megbénulnának. 1000 kisebb és nagyobb olasz város polgármestere összefogott egy kezdeményezésben, hogy az okmányokkal nem rendelkező bevándorló munkavállalók számára egy legális integrációs programot szervezzenek. Ezek az önkormányzatok sok munkát a munkaerőhiány miatt pillanatnyilag nem tudnak elvégezni. Az olaszok nem az illegális bevándorlók

ellen, hanem a bevándorlókra kényszerített illegális státusz ellen kellene harcoljanak. Emma Bonino kifejezte reményét az iránt, hogy sikeres legyen a német integrációs politika, amely nagyon ígéretesnek bizonyul. Eddig ez a legalaposabban előkészített és megszervezett rendszer Európában. Nem létezik tökéletes integrációs modell, de jobb megoldásokat kell keressünk.

Sajnos azok, akik támogatják a bevándorlókat nehéz helyzetben vannak, és talán kisebbségben találják magukat manapság Európában. Ezért kell ez a kisebbség megfelelő módon kommunikáljon. Az előadó egy videót említett, amelyet az Egyesült Államokban dolgozó Mexikóiak készítettek nemrég. A videó a nézőt azzal szembesíti, hogy mi történne Északamerikában egy nap alatt az ott dolgozó Mexikóiak nélkül. A videónak drámai hatást gyakorolt a közönségre.

Az Afrikai helyzet is nagyon veszélyes, ahol demográfiai robbanást tapasztalunk az ehhez szükséges gazdasági és politikai fejlődés nélkül. Az ottani tragikus helyzet megoldhatatlan az Afrikai nők emancipációja nélkül. Afrikában túl sok gyerek születik a túlságosan nagy szegénység és a lányok iskolázatlansága miatt. Továbbá az Afrikai földrészen sok helyen elmulasztják a jó politikai vezetés által kínált előnyöket. A jelenlegi helyzet nem elkerülhetetlen, mivel léteznek pozitív kivételek. Vannak hozzáértő férfi és női politikusokkal rendelkező országok Afrikában, azonban túl kevés ilyen létezik. Az Afrikaiak erősebb nyomást kellene helyezzenek kormányaikra, vagy le kellene váltsák őket jobb alternatívákra. Azonban ez nagyon nehéz a fegyverek és az elnyomás miatt, amivel a lakosság kényszerül szembenézni.

Roberto Rossini, az ACLI elnöke, az egész Európa-szerte elterjedő bizonytalanságra emlékeztette a közönséget. Az Egyesült Államok elkötelezettsége amellett, hogy biztonságot garantáljon világszerte csökkenőben van, és az Európai Unió befolyása is csökken. Az egymással versengő regionális hatalmak száma nő és ezzel nő a katonai konfliktusok száma, amelyeknek potenciális kihatása az, hogy mind több ember menekül. Ebben a helyzetben több probléma sürgősen követel megoldást:

- erős és hatékony integrációs eszközök,
- a menekültstátusz és állampolgárság megadásának egyszerűsítése és felgyorsítása menekültek és bevándorlók számára,
- több közmunkalehetőség és hasznos tevékenység lehetőségének felkínálása menekültek és bevándorlók számára,
- a munkajogi szabályok betartása a munkahelyen a kiszolgáltatott és védtelen bevándorlók emberi jogainak megvédése érdekében,
- a migráció elkerülhetetlenségének elismerése és a szükséges szociális infrastruktúra létrehozása, amely képes a migrációs áramlás kezelésére.

Az ACLI migrációval kapcsolatos álláspontja évek óta világos. Léteznek azonban új kihívások, amelyek új válaszokat követelnek. Fontos az új kísérletek és új legjobb gyakorlatok nyomán követésé a hibás információ leleplezése és a tények szándékos elferdítésének érdekében. ACLI összejöveteleket és konferenciákat szervez iskolákban és egyetemeken azért, hogy felvilágosítsa a nyilvánosságot és a fiatal generációt a valódi tényekről. ACLI elősegíti az együttműködést a különböző kultúrák között és megadja a lehetőséget arra, hogy a bennük rejlő pozitív értékeket felmutassuk. A

jelen szeminárium célja is ez az összetett téma jobb megértése volt, valamint az információcsere, a legjobb gyakorlatok átadása és az érintett felek közötti együttműködés elősegítése.

6 Migrációs jelenségek és az EU migrációs politikája: analitikai megfontolások és kilátások az Európai szociális párbeszéd keretében

2017. február 24–25, Melilla, Spanyolország, a *Fundación Humanismo y Democracia* szervezésében

Ez a szeminárium a helyszín és a megvitatott témakör által teremtett környezet miatt nagyon különlegesnek bizonyult. A helyszín Melilla, az Észak-Afrikában található autonóm spanyol város a földközi tenger partján volt. A város határa az Európai Unió egyik kevés olyan határvonala, amely az Afrikai kontinensen található. A Melillai határ a mai, Európát megcélzó migrációs és menekültügyi áramlat eredeteihez legközelebbben fekvő határ. Naponta 40.000 ember ingázik a szomszédos Marokkóból Melillába dolgozni, ez a szám megfelel Melilla állandó lakossága felének. Így a szeminárium résztvevői személyesen meg tudták tapasztalni a jelenlegi migrációs jelenség alapvető szempontjait, amelyek oly sok ellentmondást és politikai konfliktust okoznak az öreg kontinensen. A helyszín egyedülálló volt, abban az értelemben is, hogy a város nem csak a migráció problémát, hanem a megoldásait is szemlélte.

Juan Jose Imbroda, polgármester – a saját kormányzati joggal rendelkező Melilla város elnöke – bemutatta a városban élő fő nemzetiségi csoportokat. Ezeket – az Arab, a Spanyol, a Zsidó, a Hindu és a Roma közösségeket – mindegyiket békés és talán túlzás nélkül harmonikusnak nevezhető együttélésük miatt dicsértek annak ellenére, hogy nemzeti és vallási származásuk különbözik egymástól. A harmonikus együttélés kulcsa a szomszédtság, az egymás mellett

élés és a nyitottság egymás hagyományai, kultúrája és vallása iránt. Mindennapi szokásnak számít és nem jelent kivételt, hogy az emberek egymást meglátogatják az ünnepek alkalmából, a muzulmánok és keresztények együtt ünnepelnek karácsonykor vagy a muzulmán vagy hindu ünnepeken és meghívják egymást a családi eseményekre, rendszeresen beszélnek egymással és partnerségeket alkotnak az üzleti világban, munkakapcsolatok keretében stb. Még a Romák is, akik sok Európai országban szegregáltan élnek, teljes körű integrációt élveznek a Melillai városi életben és a Melillai gazdaságban.

A másik tényező, amely összetartja ezt a jól integrált városi közösséget az oktatás. A Melillai gyerekek korai gyerekkortól fogva tanulnak a polgártársaik kulturális háttéréről, beleértve az alapvető információkat a városban található vallásokról. A Hindu előadó elmondta a résztvevő közönségnek, hogy vannak szülők, akik gyerekeiknek megengedik, hogy az iskolában tanított vallások közül saját maguk válasszanak. És vannak olyanok, akik nem egy, hanem két vallást választottak, a keresztény és a hindu vallást, és mindkét vallás imahelyét látogatják és ünnepeit betartják.

A muzulmán közösség képviselője azonban néhány aggodalomra okot adó fejleményt említett. Az agresszívabb, szalafi ideológia befolyása növekszik a fiatalok körében. A közösség vezetői különleges figyelemmel követik ezt a jelenséget és megpróbálják beazonosítani a radikálisabb hangok eredetét, illetve megpróbálnak fellépni az általuk terjesztett ötletek ellen.

A szeminárium első napjának délutánját a Melillai mindennapi életbe való bevezetéssel töltötték a résztvevők, valamint egy határőr meglátogatásával az Átmeneti Bevándorló Menhelyben (CETI).

A Melillai polgárok gyümölcsöző együttélése az érme egyik oldala. A másik oldala azonban a szigorú, hatékony erejű határőrzés, amely megvédi a város lakóinak békés életét. Egy erős, hat méter széles, háromszoros szögesdrótból álló fal választja el a várost az őt körülvevő Marokkótól. Ez a fal egy akadály, amelyet nehéz áthágni, ha illegális úton szeretne valaki bejutni a városba. Ennek ellenére több ezer migráns, főleg Szubszaharai Afrikából megpróbál átmászni a falon, hogy illegálisan lépjenek be Melilla területére.

Ezek az emberek és azok, akik menekültstátuszért folyamodnak, az átmeneti bevándorlási központban kapnak helyet. A központ meglátogatása a szeminárium program része volt. A spanyol hatóságok minden alapvető szolgáltatást nyújtanak, ami szükséges a szerény, de becsületes megéléshez a központban. A létesítményben átlagosan 1–2 hónapig maradnak az emberek, ennyi idő alatt általában megtörténik a menekültstátusz megadása vagy elutasítása. Azok, akik megkapják a menekültstátuszt, tovább utazhatnak Európába. Azok, akik nem kapják meg, kiutasítással szembesülnek a származási országukba, amennyiben a származási országuk hajlandó őket visszafogadni. Amennyiben nem hajlandó, ezek az emberek a központban maradnak, amíg megoldást találnak nekik. Vannak családok, akik évek óta a központban élnek. A központban élő emberek minden alapvető szükséges ellátást ingyenesen megkapnak: egy nappalit, családok számára külön szobát, ételmiszert, ruhát, szaniterhelyiségeket, orvosi vizsgálatokat, oktatást a gyermekek és a felnőttek számára is.

A várost körbevevő korlátok nélkülözhetetlenek, azonban a központ működésének fenntartásához is forrásokra van szükség és a központ kapacitása korlátozott, maximum 450 embert tud egyszerre ellátni.

A szeminárium második napján a résztvevők a migráció és menekültügy témának áttekintését hallgatták meg és véleményezték bizonyos kiválasztott régiókra koncentrálva az EU-ban, Déleuropában (Spanyolország, Portugália, Olaszország és Franciaország) és Közép- és Keleuropában (Ausztria, Magyarország és Lengyelország).

Déleuropával kezdve, Portugáliában a migráció témája egy ideig nem volt része a nyilvános vitának, mivel a migrációnak inkább pozitív kihatása volt a Portugál gazdaságra. Az EU pénzügyi támogatásával nagy méretű infrastrukturális befektetések történtek, amelyek által új munkahelyeket jöttek létre és a munkaerő iránti igényt a bevándorló munkavállalók töltötték be, akik főleg az Afrikai volt gyarmatokból származtak. Az EU keleti bővülése óta nagy számban érkeztek migráns munkavállalók Keleuropából, és pillanatnyilag számuk túlhaladja az Afrikaiak számát. Ez az új helyzet feszültséget okoz a két különböző bevándorló csoport között, mivel a helyi munkaadók inkább alkalmaznak Keleuropai munkavállalókat, mivel ezek jobban képzettek és a kulturális hagyományaik közelebb állnak a portugál kultúrához. A menekültválság után Portugália nyitott volt menekültek befogadására az újraelosztási rendszer keretében. Az a probléma, hogy csak kevés menekült akar az országba jönni, szívesebben mennek Németországba és Északkeleuropába. A Portugál előadó szerint a menekültválság hosszútávú megoldása a menekültek átláthatóbb, jobban megszervezett befogadása. Sokkal több erőfeszítést kellene szentelni a Közel-Keletről és Fekete Afrikából származó határtalan migráció okainak megoldására.

Olaszországban manapság a migrációt következőképpen írják le: „migráció a káoszban és káosz a migrációban”. Világossá vált, hogy a menekültek elosztása nem működik Európában. A szolidaritás

iránti politikai felelősséget erősíteni kellene Európában. Nem fenntartható, hogy a migránsokat Melillában vagy Olaszországban gyűjtjük össze. A kis olasz városok és falvak pozitív gyakorlata nagyon fontos, ezek a kis közösségek menekültcsoportokat fogadnak be, amelyek néha a lakosság 10%-át teszik ki és majdnem minden lakós részt vesz abban, hogy a menekülteknek jobb életet nyújtsanak.

Spanyolországban a migrációs mérleg közel nulla, a kivándorlók száma megegyezik a bevándorlók számával. A két csoport felépítése azonban erősen különbözik. A bevándorlók csoportja vagy alacsonyabban képzett emberekből áll, vagy magasabban képzett emberekből, akik hajlandók alacsony presztízsű állások betöltésére. A kivándorlók magason képzett fiatal spanyolok. A verseny a munkaerőpiacon erősödik, és növekszik az aggodalom, hogy román, bolgár vagy marokkói munkavállalók elveszik a munkahelyeket a helyi alacsonyan képzett munkavállalóktól. A munkanélküliségi ráta mind a bevándorlók, mind a helyiek körében magas, megközelíti a 20%/-ot.

A rasszizmus és idegengyűlölet elleni harc érdekében egy külön osztályt hoztak létre a Munkaügyi és Szociális Minisztériumban, amely feladata az ezzel kapcsolatos nyilvános hangulat nyomon követése. A szakosztály vezetője beszámolt a legfrissebb közvéleménykutatások eredményeiről a külföldiekkel szemben érzett negatív érzésekről a lakosság körében. A minisztérium álláspontja az, hogy a kulturális többszínűség elkerülhetetlen a globalizáció és migráció korszakában. Európai összehasonlításban az idegen munkavállalókról alkotott képről szóló statisztika Spanyolországban előnyös képet mutat. A rasszizmus és idegengyűlölet aránylag alacsony aránya részben a migránsok befogadásának hosszú hagyományára vezethető vissza. Azonban a kormány és a civil társadalmi szervezetek kezdeményezései is fontos szerepet játszanak. Az

iskolai tantervekben szerepel a kulturális különbségekről szóló anyag, a fő vallások eredetei, és a külföldiek befogadásának és segítésének fontossága. A minisztérium rendszeresen szervez szemináriumokat tanárok számára, hogy tapasztalatokat cseréljenek az oktatásról és legjobb gyakorlatokról a rasszizmussal és idegengyűlölettel összefüggő negatív jelenségek visszanyomására. A kormány minisztériumok (Oktatási minisztérium, Munkaügyi minisztérium, Igazságügyi Minisztérium, Belügyminisztérium) is többször évente találkoznak a helyzet áttekintése érdekében és azért, hogy összehangolják az ezen a területen hozott intézkedéseket.

A Közép- és Keleteurópai térségre térve, Ausztriában a lakosság nagy része támogatja az inkább korlátozó hatást gyakorló migrációs és menekültügyi politikát. A migráció és menekültügy témája a legfontosabb téma a parlamenti választások előtti nyilvános vitákban ebben az évben. A társadalom erősen megosztott a menekültügyi politikával kapcsolatban, de a fő irányvonal a következő: kevesebb pénzügyi támogatás, az illegális bevándorlás szigorúbb kezelése, a gazdasági bevándorlók visszatelepítése a származási országukba, a mennyiségi korlátokon és a gazdasági bevándorlókat a munkaerőpiac igényei alapján történő kiválogatáson alapuló kanadai bevándorlási politika alkalmazása.

Nőtt a munkanélküliségi ráta az osztrák munkaerőpiacon és az osztrák állampolgárok is nehezen találnak munkát. Ezért külön támogatást fognak kapni azok a munkaadók, akik osztrák származású embereket alkalmaznak.

Az osztrák szakszervezetek aktívan integrálják a menekülteket a munkaerőpiacba. A szakszervezetek részt vesznek a bevándorló munkavállalók képzésében és informálásában a munkajogról és a munkahelyi jogaikról és kötelességeikről.

Magyarországon, a legtöbb Európai országgal ellentétben, a gazdaság teljesítményének fokozásának a munkaerőhiány válik fő akadályává. Ezért a Magyarországi szakszervezetek nem ellenzik a munkaerőmobilitást, legyen Európán belüli vagy kívüli eredete. A szakszervezetek számára a fő téma ezzel kapcsolatban a komoly hiányosságok kiküszöbölése a munkaügyi kapcsolatok területén és a hiányosságok orvoslása, amelyek a külföldi és magyar munkavállalók érdekeit károsítják. A szakszervezetek tárgyalási jogait erősen korlátozták az utóbbi években. Ezért a magyar szakszervezetek azt várják a kormánytól, hogy amikor külföldi munkavállalók alkalmazásáról van szó, a munkavállalók képviselőit vonják be mind a vállalati, mind az ágazati szinten.

Lengyelországban a nyilvános hangulat visszautasítja a muzulmánok bevándorlását, de pozitívan áll szemben az ukrán bevándorlókkal. A több, mint egy millió ukrán Lengyelországban nem az ukrán konfliktus területeiről származó menekült. A nagy részük gazdasági bevándorló, akik hasznos szerepet játszanak a lengyel munkaerőpiac hézagjainak betöltésében, amelyeket azok a lengyelek hagytak maguk mögött, akik például a Brit-szigetekre vándoroltak ki. Az előadó kiemelte, hogy a menekültválság enyhítése Európában nem csak azt szükségelteti, hogy akadályokat építsünk, hanem hogy támogassuk azokat az országokat, ahonnan menekülnek az emberek. Lengyelország nemrég megemelte Szíria és Libanon pénzügyi támogatását.

A szeminárium utolsó részén a szakszervezeti képviselők megvittatták a szakszervezetek szerepét a menekültek és migráns munkavállalók integrációjának elősegítésében a munkaerőpiacon.

A CFTC (Confédération Française des Travailleurs Chrétiens – A Keresztény Munkavállalók Francia Szövetkezete) Franciaországban

az integráció humanitárius aspektusaira összpontosít. Támogatják a legszegényebb bevándorlókat mentorálással, nyelvi képzéssel, a munkavédelmi szabályozások betartásának nyomon követésével annak az érdekében, hogy a munkaidő és munkabér számítása megfelelő módon történjen. A nemek közötti egyenlőség betartása is fontos feladatot jelent. Ennek a munkának a pozitív eredményét kimutatják a statisztikák: A CFTC jelentős számú muzulmán szak-szervezeti tagokkal rendelkezik.

CIFOTIE Portugáliában a migráns munkavállalók szakmai képzésére koncentrál és a munkahelyközvetítésre, együttműködésben a hivatalos munkaerőpiaci intézményekkel.